

8. előadás

Speciális bináris fák

Tökéletesen kiegyensúlyozott fa, keresőfa, kiegyensúlyozott fa,
AVL-fa

Adatszerkezetek és algoritmusok előadás
2011. április 6.

Tökéletesen
kiegyensúlyozott
bináris fa

Bináris keresőfa

Kiegyensúlyozott fa

Kiegyensúlyozott keresőfa

Kósa Márk és Pánovics János
Debreceni Egyetem
Informatikai Kar

Minimális magasságú fa

Azt mondjuk, hogy egy fa **minimális magasságú**, ha adott elemszám mellett a legalsó szint kivételével minden szintjén a lehető legtöbb adatelem helyezkedik el.

Tökéletesen kiegyensúlyozott bináris fa

Azt mondjuk, hogy egy bináris fa **tökéletesen kiegyensúlyozott**, ha bármely elemének bal és jobb oldali részfájában az elemek darabszáma legfeljebb 1-gyel tér el.

Megjegyzés

Minden tökéletesen kiegyensúlyozott fa minimális magasságú.

Tökéletesen
kiegyensúlyozott
bináris fa

Bináris keresőfa

Kiegészítőszöveg

Kiegyensúlyozott keresőfa

Tökéletesen
kiegyensúlyozott
bináris fa

- ## Bináris keresőfa

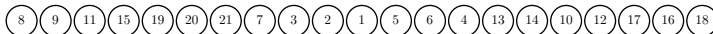
Kiegyensúlyozott fa

Kiegyensúlyozott keresőfa

Tökéletesen kiegyensúlyozott bináris fa építése

Speciális bináris fák

Kósa Márk
Pánovics János

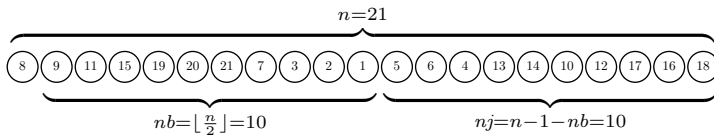
Tökéletesen
kiegyensúlyozott
bináris fa

Bináris keresőfa

Kiegyensúlyozott fa

Kiegyensúlyozott
keresőfa

Tökéletesen kiegyensúlyozott bináris fa építése

Tökéletesen
kiegyensúlyozott
bináris fa

Bináris keresőfa

Kiegyensúlyozott fa

Kiegyensúlyozott
keresőfa

Tökéletesen kiegyensúlyozott bináris fa építése

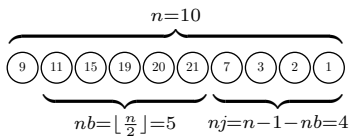

Tökéletesen
kiegyensúlyozott
bináris fa

Bináris keresőfa

Kiegyensúlyozott fa

Kiegyensúlyozott
keresőfa

Tökéletesen kiegyensúlyozott bináris fa építése

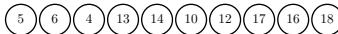
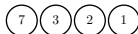

Tökéletesen
kiegyensúlyozott
bináris fa

Bináris keresőfa

Kiegyensúlyozott fa

Kiegyensúlyozott
keresőfa

Tökéletesen kiegyensúlyozott bináris fa építése

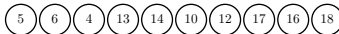
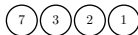
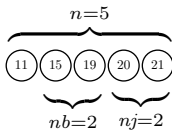
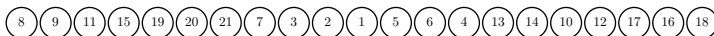

Tökéletesen
kiegyensúlyozott
bináris fa

Bináris keresőfa

Kiegyensúlyozott fa

Kiegyensúlyozott
keresőfa

Tökéletesen kiegyensúlyozott bináris fa építése

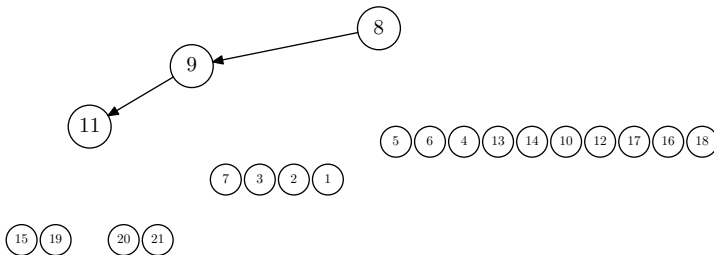

Tökéletesen
kiegyensúlyozott
bináris fa

Bináris keresőfa

Kiegyensúlyozott fa

Kiegyensúlyozott
keresőfa

Tökéletesen kiegyensúlyozott bináris fa építése

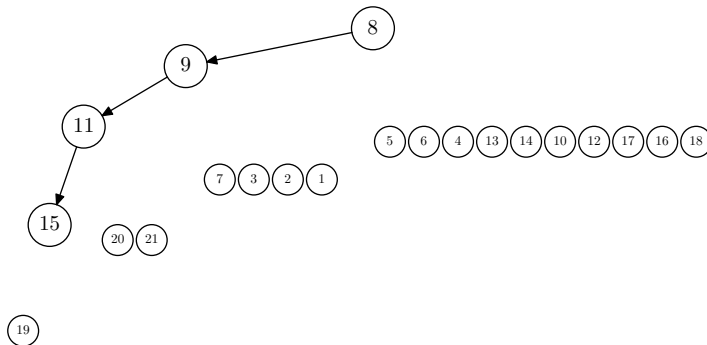

Tökéletesen
kiegyensúlyozott
bináris fa

Bináris keresőfa

Kiegyensúlyozott fa

Kiegyensúlyozott
keresőfa

Tökéletesen kiegyensúlyozott bináris fa építése

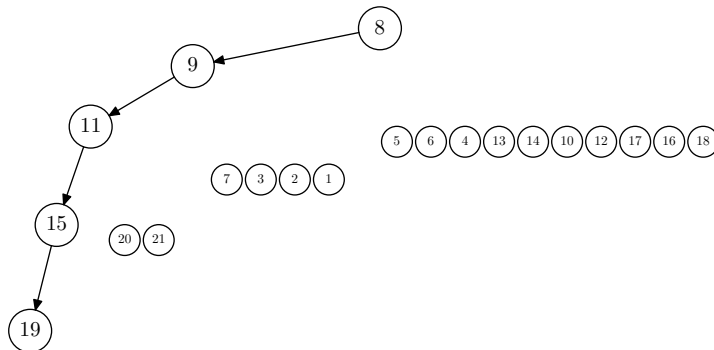

Tökéletesen
kiegyensúlyozott
bináris fa

Bináris keresőfa

Kiegyensúlyozott fa

Kiegyensúlyozott
keresőfa

Tökéletesen kiegyensúlyozott bináris fa építése

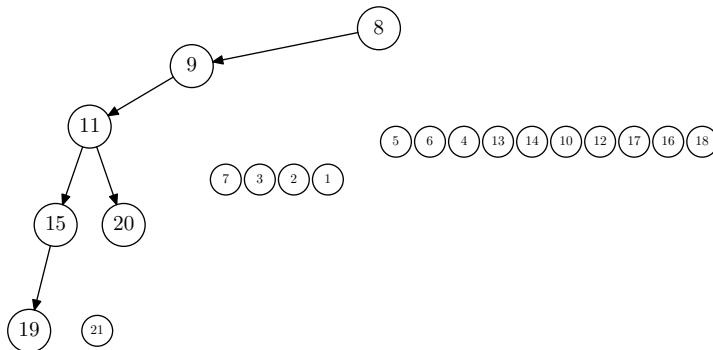

Tökéletesen
kiegyensúlyozott
bináris fa

Bináris keresőfa

Kiegyensúlyozott fa

Kiegyensúlyozott
keresőfa

Tökéletesen kiegyensúlyozott bináris fa építése

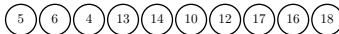
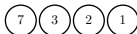
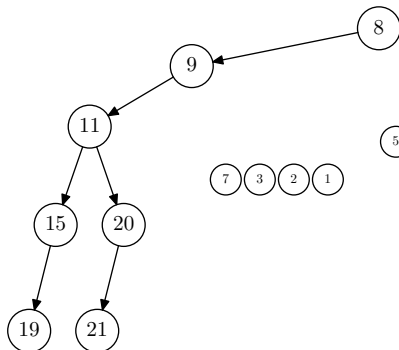
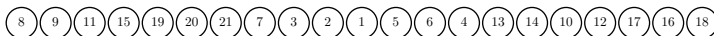

Tökéletesen
kiegyensúlyozott
bináris fa

Bináris keresőfa

Kiegyensúlyozott fa

Kiegyensúlyozott
keresőfa

Tökéletesen kiegyensúlyozott bináris fa építése

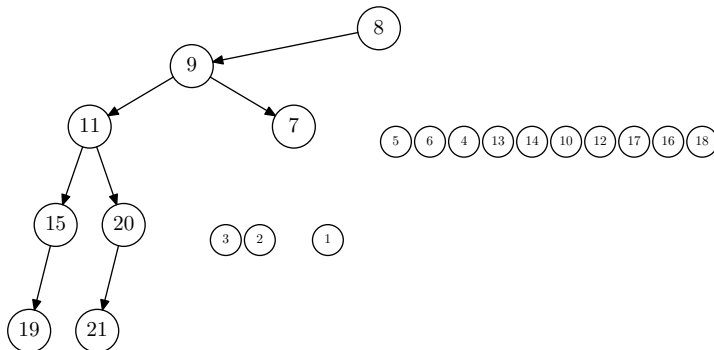

Tökéletesen
kiegyensúlyozott
bináris fa

Bináris keresőfa

Kiegyensúlyozott fa

Kiegyensúlyozott
keresőfa

Tökéletesen kiegyensúlyozott bináris fa építése

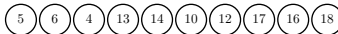
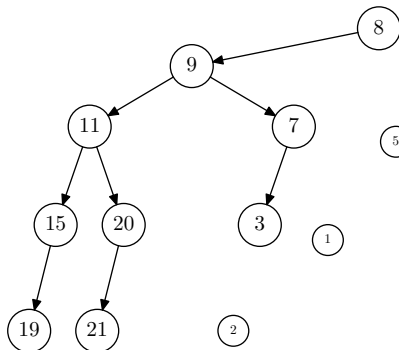

Tökéletesen
kiegyensúlyozott
bináris fa

Bináris keresőfa

Kiegyensúlyozott fa

Kiegyensúlyozott
keresőfa

Tökéletesen kiegyensúlyozott bináris fa építése

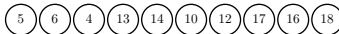
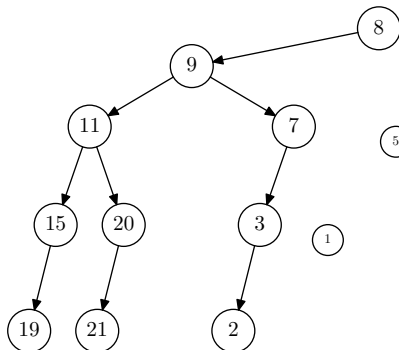
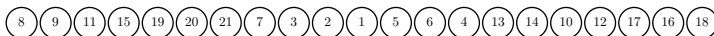

Tökéletesen
kiegyensúlyozott
bináris fa

Bináris keresőfa

Kiegyensúlyozott fa

Kiegyensúlyozott
keresőfa

Tökéletesen kiegyensúlyozott bináris fa építése

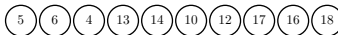
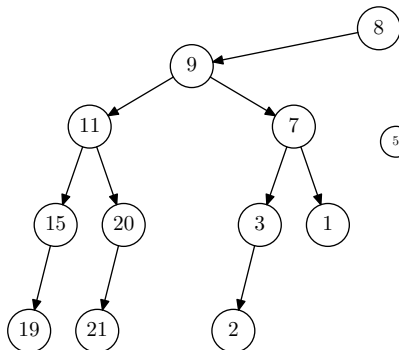

Tökéletesen
kiegyensúlyozott
bináris fa

Bináris keresőfa

Kiegyensúlyozott fa

Kiegyensúlyozott
keresőfa

Tökéletesen kiegyensúlyozott bináris fa építése

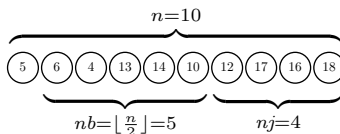
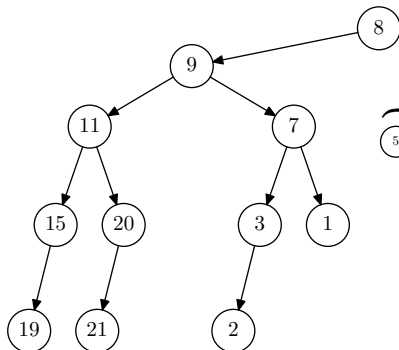

Tökéletesen
kiegyensúlyozott
bináris fa

Bináris keresőfa

Kiegyensúlyozott fa

Kiegyensúlyozott
keresőfa

Tökéletesen kiegyensúlyozott bináris fa építése

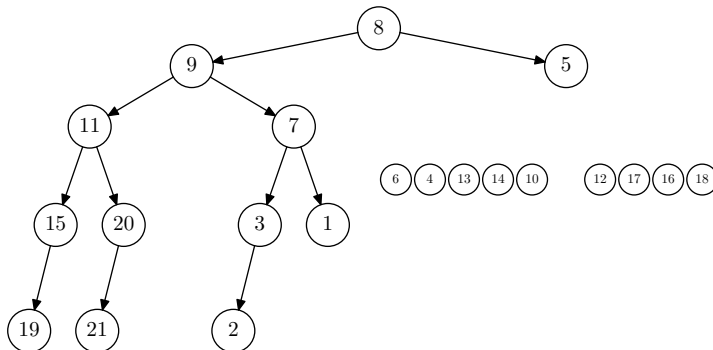

Tökéletesen
kiegyensúlyozott
bináris fa

Bináris keresőfa

Kiegyensúlyozott fa

Kiegyensúlyozott
keresőfa

Tökéletesen kiegyensúlyozott bináris fa építése

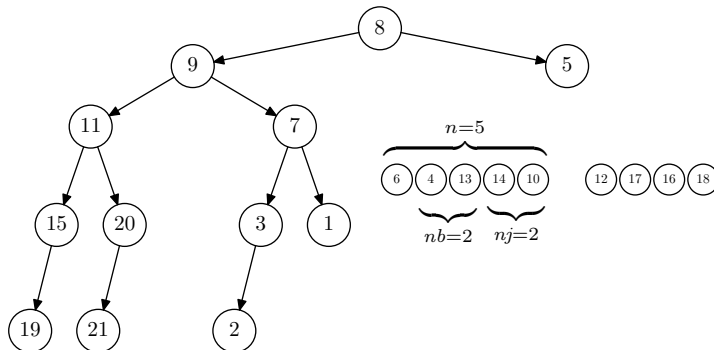

Tökéletesen
kiegyensúlyozott
bináris fa

Bináris keresőfa

Kiegyensúlyozott fa

Kiegyensúlyozott
keresőfa

Tökéletesen kiegyensúlyozott bináris fa építése

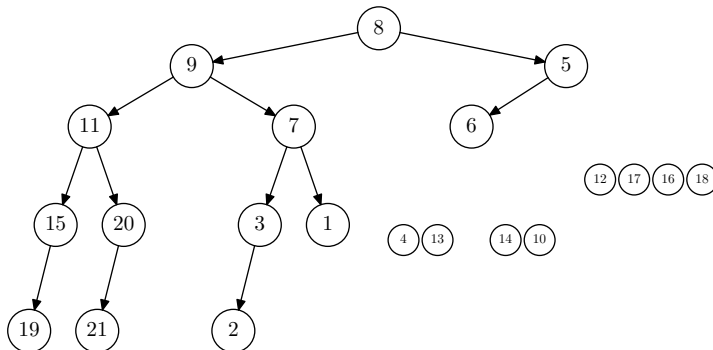

Tökéletesen
kiegyensúlyozott
bináris fa

Bináris keresőfa

Kiegyensúlyozott fa

Kiegyensúlyozott
keresőfa

Tökéletesen kiegyensúlyozott bináris fa építése

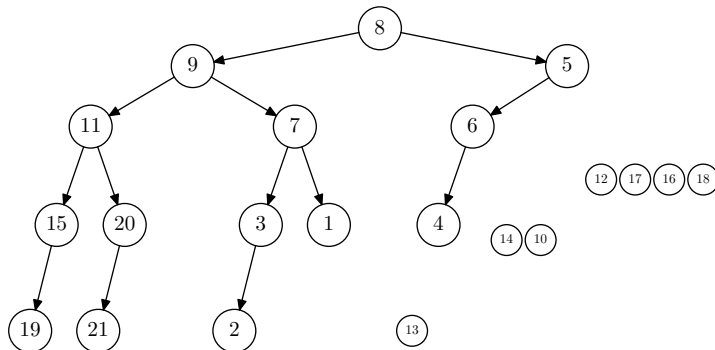

Tökéletesen
kiegyensúlyozott
bináris fa

Bináris keresőfa

Kiegyensúlyozott fa

Kiegyensúlyozott
keresőfa

Tökéletesen kiegyensúlyozott bináris fa építése

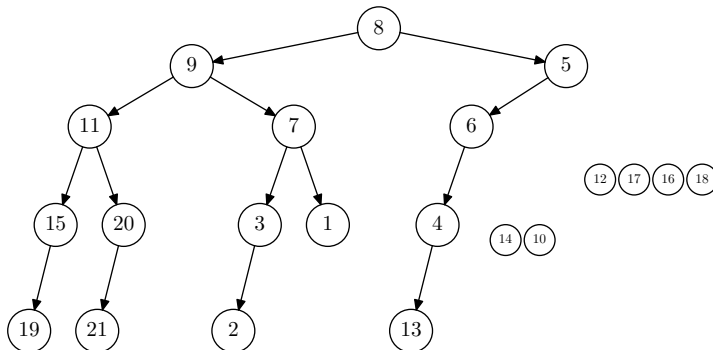

Tökéletesen
kiegyensúlyozott
bináris fa

Bináris keresőfa

Kiegyensúlyozott fa

Kiegyensúlyozott
keresőfa

Tökéletesen kiegyensúlyozott bináris fa építése

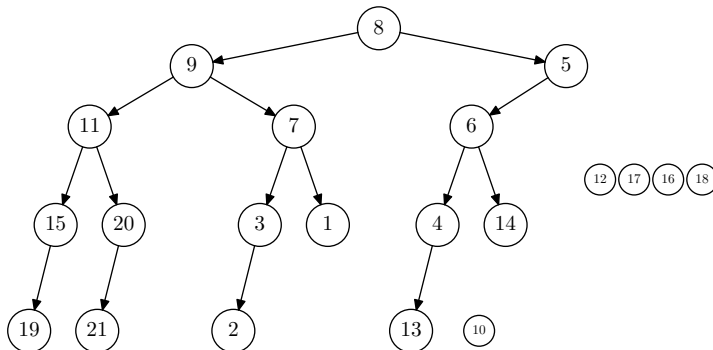

Tökéletesen
kiegyensúlyozott
bináris fa

Bináris keresőfa

Kiegyensúlyozott fa

Kiegyensúlyozott
keresőfa

Tökéletesen kiegyensúlyozott bináris fa építése

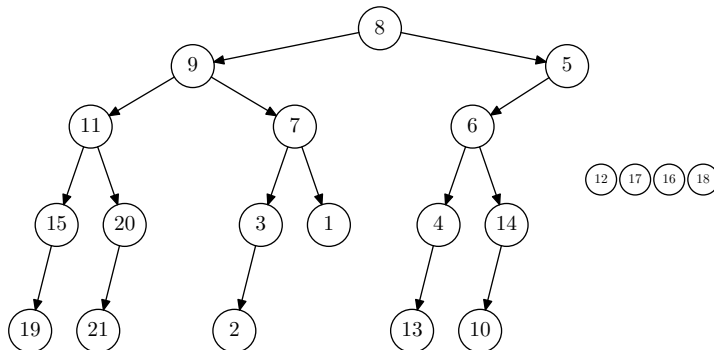

Tökéletesen
kiegyensúlyozott
bináris fa

Bináris keresőfa

Kiegyensúlyozott fa

Kiegyensúlyozott
keresőfa

Tökéletesen kiegyensúlyozott bináris fa építése

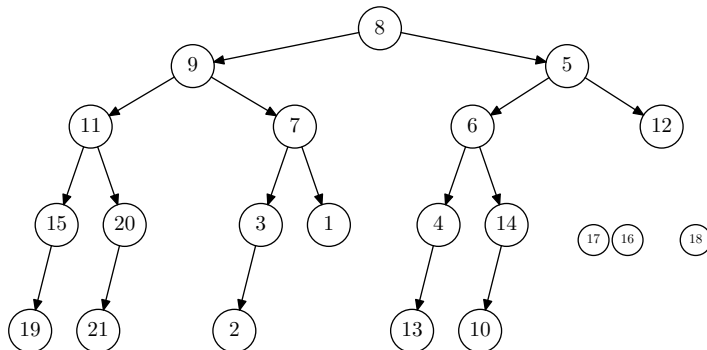

Tökéletesen
kiegyensúlyozott
bináris fa

Bináris keresőfa

Kiegyensúlyozott fa

Kiegyensúlyozott
keresőfa

Tökéletesen kiegyensúlyozott bináris fa építése

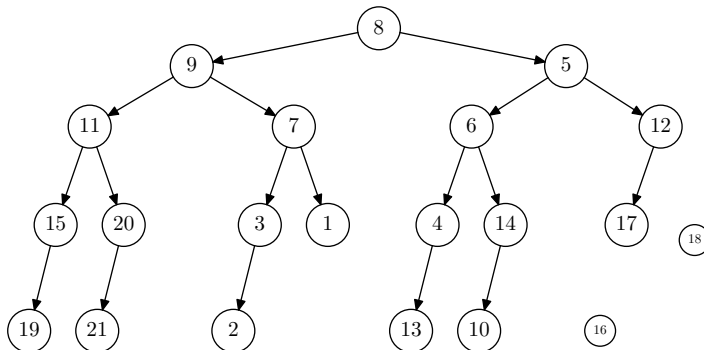

Tökéletesen
kiegyensúlyozott
bináris fa

Bináris keresőfa

Kiegyensúlyozott fa

Kiegyensúlyozott
keresőfa

Tökéletesen kiegyensúlyozott bináris fa építése

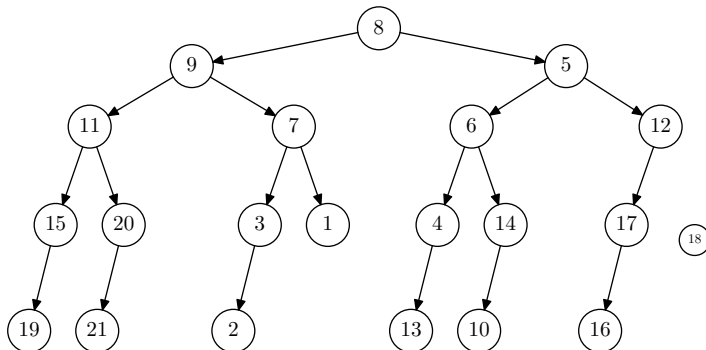

Tökéletesen
kiegyensúlyozott
bináris fa

Bináris keresőfa

Kiegyensúlyozott fa

Kiegyensúlyozott
keresőfa

Tökéletesen kiegyensúlyozott bináris fa építése

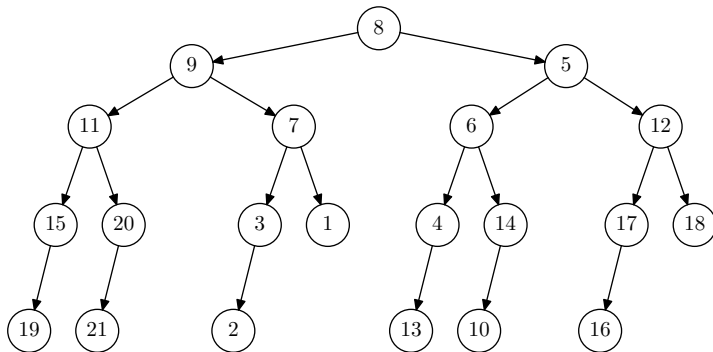

Tökéletesen
kiegyensúlyozott
bináris fa

Bináris keresőfa

Kiegyensúlyozott fa

Kiegyensúlyozott
keresőfa

Tökéletesen
kiegyensúlyozott
bináris fa

Bináris keresőfa

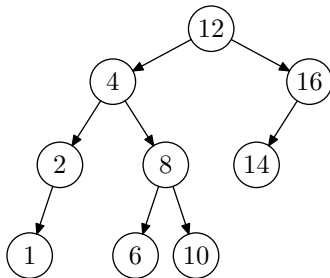
Kiegyensúlyozott fa

Kiegyensúlyozott
keresőfa

Bináris keresőfa

A bináris keresőfa olyan rendezett bináris fa, melyben az adatalemek mindegyike rendelkezik egy kulccsal, és minden adatalemre igaz az, hogy az adatalem bal oldali részfájában lévő elemek kulcsai kisebbek, a jobb oldali részfájában lévő elemek kulcsai pedig nagyobbak az elem kulcsánál.

Példa bináris keresőfára:

- 1 Ha üres a fa, akkor a beszúrandó elem lesz a fa egyetlen eleme (levéleleme), és ezzel az algoritmus sikeresen véget ér.
- 2 Összehasonlítjuk a gyökérelem értékét a beszúrandó elemmel.
  - a) Ha a két elem egyenlő, akkor a beszúrandó elemet nem helyezhetjük el a fában (mert nem szerepelhet benne két azonos értékű elem), és ezzel az algoritmus sikertelenül véget ér.
  - b) Ha a beszúrandó elem kisebb a gyökérelemnél, akkor a gyökérelem bal oldali részfáját bővítjük a beszúrandó elemmel.
  - c) Egyébként a gyökérelem jobb oldali részfáját bővítjük a beszúrandó elemmel.

Bináris keresőfa bővítése iteratíván

- ❶ Aktuális részfának a teljes fát tekintjük.
- ❷ Ha üres az aktuális részfa, akkor a beszúrandó elem lesz az aktuális részfa egyetlen eleme (levéleleme), és ezzel az algoritmus sikeresen véget ér.
- ❸ Összehasonlítjuk az aktuális részfa gyökérelemének értékét a beszúrandó elemmel.
  - a) Ha a két elem egyenlő, akkor a beszúrandó elemet nem helyezhetjük el a fában (mert nem szerepelhet benne két azonos értékű elem), és ezzel az algoritmus sikertelenül véget ér.
  - b) Ha a beszúrandó elem kisebb az aktuális elemnél, akkor aktuális részfának tekintjük az aktuális részfa gyökérelemének bal oldali részfáját.
  - c) Egyébként aktuális részfának tekintjük az aktuális részfa gyökérelemének jobb oldali részfáját.
- ❹ Folytassuk az algoritmust a 2. lépéssel.

Törlés bináris keresőfából rekurzívan

- ❶ Ha üres a fa, akkor nem tudunk törölni, és ezzel az algoritmus sikertelenül véget ér.
- ❷ Összehasonlítjuk a gyökérelem értékét a törlendő elemmel.
  - a) Ha a törlendő elem kisebb a gyökérelemnél, akkor a gyökérelem bal oldali részfájából töröljük a törlendő elemet.
  - b) Ha a törlendő elem nagyobb a gyökérelemnél, akkor a gyökérelem jobb oldali részfájából töröljük a törlendő elemet.
  - c) Ha a két elem egyenlő, akkor megnézzük, hogy a gyökérelemnek hány rákövetkezője van.
    - i) Ha a gyökérelemnek egy rákövetkezője sincs (azaz levélelem), akkor egyszerűen törölhető.
    - ii) Ha a gyökérelemnek egy rákövetkezője van, akkor felülírjuk a gyökérelemet azzal a rákövetkező elemmel (azaz egy szinttel feljebb csúsztatjuk a gyökérelem nem üres részfáját).
    - iii) Ha a gyökérelemnek két rákövetkezője van, akkor a gyökérelem értékét felülírjuk a gyökérelem bal oldali részfája legjobboldalibb elemének az értékével, majd a gyökérelem bal oldali részfájából töröljük ezt a legjobboldalibb elemet.

Ezzel az algoritmus sikeresen véget ér.

Kiegyensúlyozott fa

Kiegyensúlyozott bináris fa

Azt mondjuk, hogy egy bináris fa **kiegyensúlyozott**, ha bármely elemére igaz, hogy az elem bal oldali és jobb oldali részfájának magasságkülönbsége legfeljebb 1.

Megjegyzés

Minden tökéletesen kiegyensúlyozott fa egyben kiegyensúlyozott is.

Kiegyensúlyozott keresőfa (AVL-fa)

Akkor nevezünk egy bináris fát **kiegyensúlyozott keresőfának** vagy **AVL-fának**, ha kiegyensúlyozott is és keresőfa is egyben.

Megjegyzés

Az AVL-fa elnevezés Georgij Makszimovics Adelszon-Velszkij és Jevgenyij Mihajlovics Landisz nevéből származik. Az AVL-fáról először egy 1962-es cikkükben írtak.

Egy AVL-fát úgy bővítünk, mint egy keresőfát: mindig levélelemmel. A levélelemmel történő bővítést követően a következő esetek fordulhatnak elő:

- 1 A fa továbbra is kiegyensúlyozott. Ekkor nincs teendők, készen vagyunk.
- 2 A fa elveszti kiegyensúlyozottságát. Ekkor egy vagy két **forгатással** újra kiegyensúlyozottá kell tennünk a fát.

Tökéletesen
kiegyensúlyozott
bináris fa

Bináris keresőfa

Kiegyensúlyozott fa

Kiegyensúlyozott
keresőfa

Amikor elromlik a kiegyensúlyozottság: LL és LR bővítés

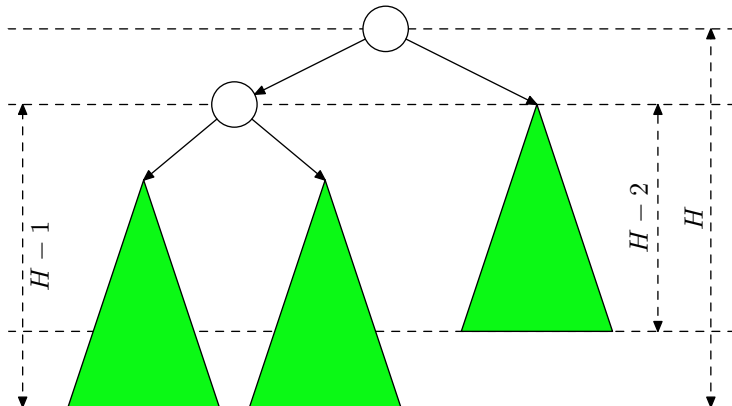
Tökéletesen
kiegyensúlyozott
bináris fa

Bináris keresőfa

Kiegyensúlyozott fa

Kiegyensúlyozott
keresőfa

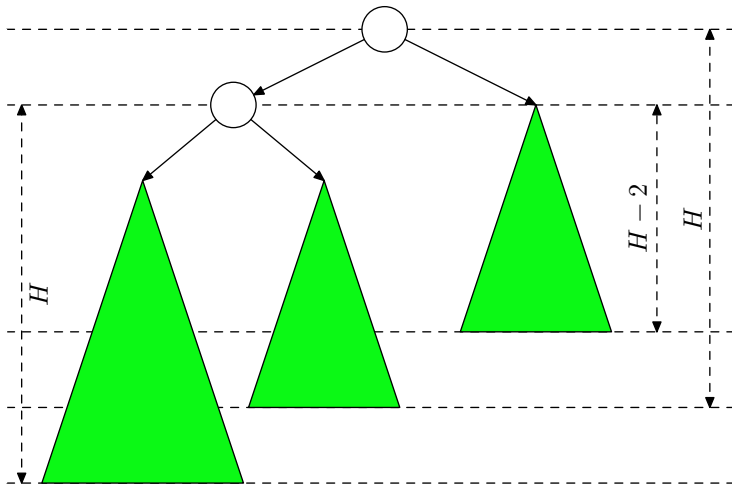
Alaphelyzet: a gyökérelem bal oldali részfája egy szinttel magasabb, mint a jobb oldali részfája - a fa még **kiegyensúlyozott**.

Amikor elromlik a kiegyensúlyozottság: LL és LR bővítés

LL bővítés: a gyökérelem bal oldali részfájának bal oldali részfájába kerül az új elem - a fa **elveszti kiegyensúlyozottságát**.

Tökéletesen
kiegyensúlyozott
bináris fa

Bináris keresőfa

Kiegyensúlyozott fa

Kiegyensúlyozott
keresőfa

Tökéletesen
kiegyensúlyozott
bináris fa

Kiegyensúlyozott fa

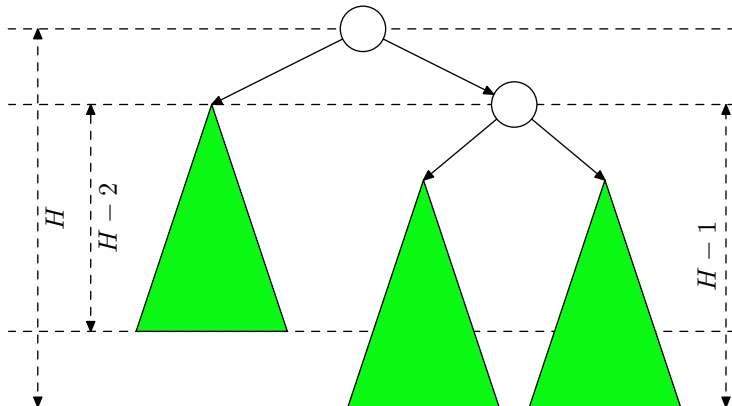
Kiegyensúlyozott keresőfa

Amikor elromlik a kiegyensúlyozottság: RL és RR bővítés

Alaphelyzet: a gyökérelem bal oldali részfája egy szinttel alacsonyabb, mint a jobb oldali részfája - a fa **kiegyensúlyozott**.

Tökéletesen
kiegyensúlyozott
bináris fa

Bináris keresőfa

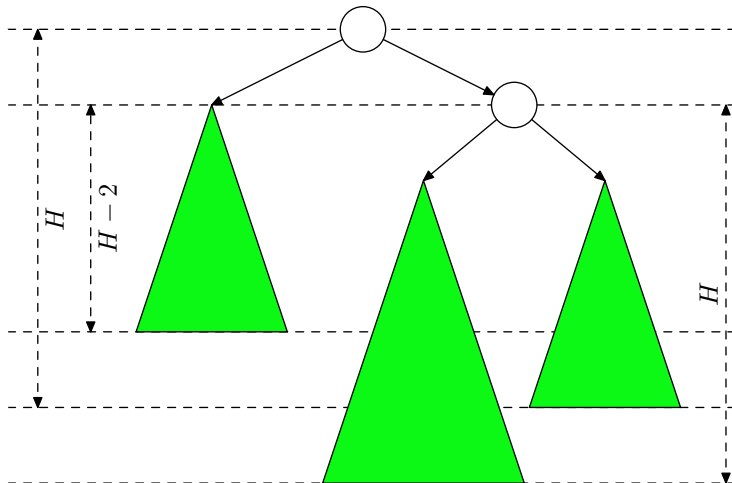
Kiegyensúlyozott fa

Kiegyensúlyozott
keresőfa

Amikor elromlik a kiegyensúlyozottság: RL és RR bővítés

RL bővítés: a gyökérelem jobb oldali részfájának bal oldali részfájába kerül az új elem - a fa **elveszti kiegyensúlyozottságát**.

Tökéletesen
kiegyensúlyozott
bináris fa

Bináris keresőfa

Kiegyensúlyozott fa

Kiegyensúlyozott
keresőfa

Amikor elromlik a kiegyensúlyozottság: RL és RR bővítés

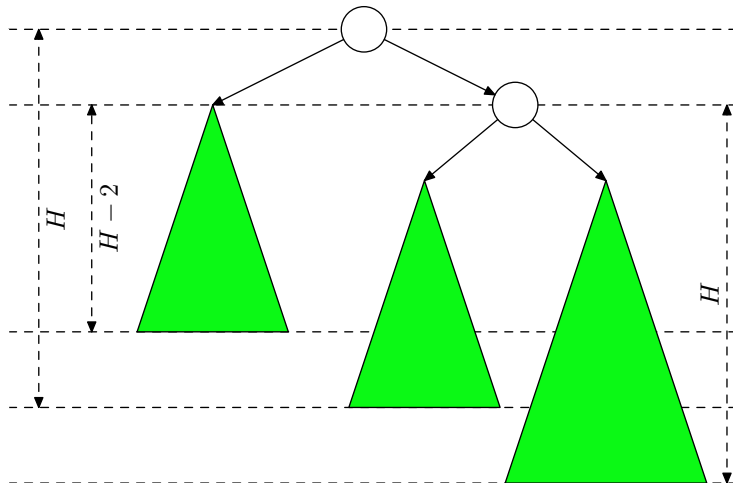
Tökéletesen
kiegyensúlyozott
bináris fa

Bináris keresőfa

Kiegyensúlyozott fa

Kiegyensúlyozott
keresőfa

RR bővítés: a gyökérelem jobb oldali részfájának jobb oldali részfájába kerül az új elem - a fa **elveszti kiegyensúlyozottságát**.

Az LL bővítés megoldása

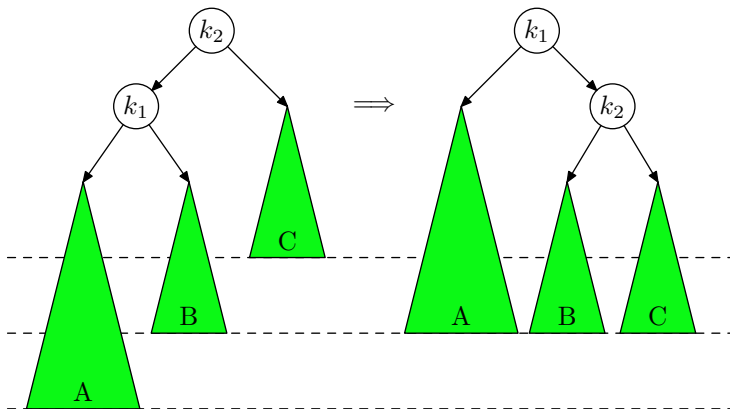

Tökéletesen
kiegyensúlyozott
bináris fa

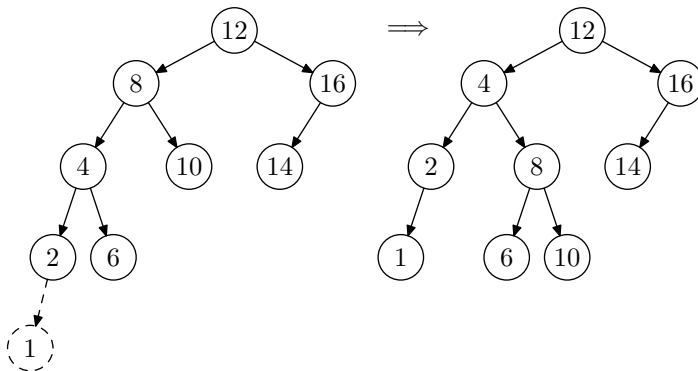
Bináris keresőfa

Kiegyensúlyozott fa

Kiegyensúlyozott
keresőfa

Példa LL bővítésre

Tökéletesen
kiegyensúlyozott
bináris fa

Bináris keresőfa

Kiegyensúlyozott fa

Kiegyensúlyozott
keresőfa

Tökéletesen
kiegyensúlyozott
bináris fa

Bináris keresőfa

Kiegyensúlyozott fa

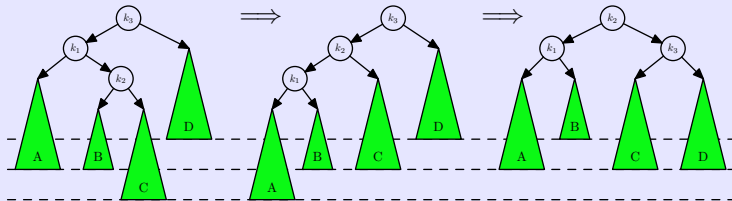
Kiegyensúlyozott keresőfa

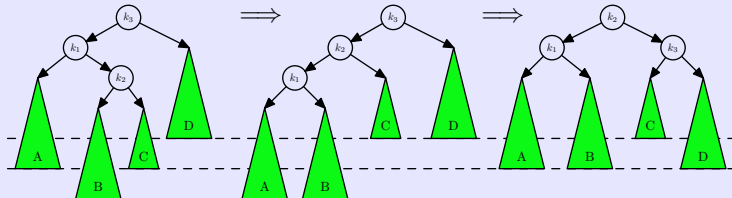
Az LR bővítés megoldása

A megoldás: két forgatás!

Az egyik eset

A másik eset

Példa LR bővítésre

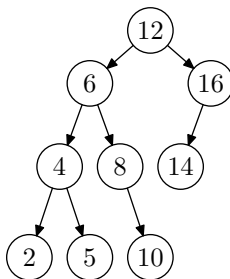
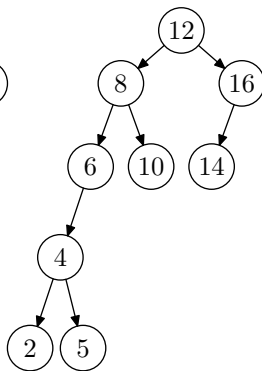
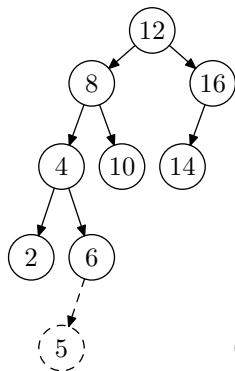

Tökéletesen
kiegyensúlyozott
bináris fa

Bináris keresőfa

Kiegyensúlyozott fa

Kiegyensúlyozott
keresőfa

Egy AVL-fából ugyanúgy törölünk, mint egy keresőfából. A törlést követően a következő esetek fordulhatnak elő:

- 1 A fa továbbra is kiegyensúlyozott. Ekkor nincs teendőnk, készen vagyunk.
- 2 A fa elveszti kiegyensúlyozottságát. Ekkor a törlés helyétől a gyökér felé haladva megkeressük az első olyan elemet, amelyhez mint gyökérelemhez tartozó részfa már nem kiegyensúlyozott, és a bővítésnél ismertetett négy eset közül a megfelelőt alkalmazva kiegyensúlyozzuk ezt a részfát. Ezt a lépést a gyökér felé haladva addig ismételjük, amíg a teljes fa kiegyensúlyozott nem lesz.

Tökéletesen
kiegyensúlyozott
bináris fa

Bináris keresőfa

Kiegyensúlyozott fa

Kiegyensúlyozott
keresőfa